

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 64/2012-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. M., K., zastúpenej A., spol., s. r. .o., B., vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 12 Co 41/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 41/2011 **p o r u š i l** základné právo Ing. J. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 12 Co 41/2011-175 zo 6. decembra 2011 **z r u š u j e** vo výrokoch o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania a v rozsahu zrušenia vec **v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. Ing. J. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 323,40 € (slovom tristodvadsaťtri eur a štyridsať centov), ktorú je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť na účet A., spol., s. r. o., do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 64/2012-15 z 22. marca 2012 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. M., K. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 12 Co 41/2011.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka podaním z 18. mája 2012, krajský súd vo vyjadrení zo 14. mája 2012 a žalobca vo vyjadrení z 8. júna 2012 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C 68/2010 z 1. apríla 2011 bolo vyhovené žalobe Ing. J. M. (ďalej len „žalobca“) proti sťažovateľke ako žalovanej na nahradenie chýbajúceho prejavu vôle sťažovateľky. Na základe odvolania sťažovateľky rozsudkom krajského súdu č. k. 12 Co 41/2011-175 zo 6. decembra 2011 bol rozsudok okresného súdu zmenený a žaloba žalobcu zamietnutá s tým, že sťažovateľke sa náhrada trov konania nepriznáva, a to vrátane náhrady trov odvolacieho konania. Rozsudok krajského súdu bol právnenému zástupcovi sťažovateľky doručený 26. januára 2012.

Podľa názoru sťažovateľky výrokmi rozsudku krajského súdu, ktorými sťažovateľke ako úspešnej účastníčke konania nebola priznaná náhrada trov prvostupňového, ale ani odvolacieho konania, došlo k porušeniu označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

Podľa názoru krajského súdu neúspešný žalobca nemal právo na náhradu trov konania a sťažovateľka náhradu trov konania (prvostupňového, ale ani odvolacieho) nežiadala, hoci ide o návrhové konanie podľa § 151 Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa názoru sťažovateľky je potrebné rozlišovať medzi návrhom na náhradu trov konania a vyčíslením trov konania. Sťažovateľka si uplatnila tak nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Čo sa týka vyčíslenia trov, ešte pred vyhlásením rozsudku okresného súdu trov prvostupňového konania aj vyčíslila. Trovy odvolacieho konania nevyčíslila preto, lebo krajský súd vyhlásil odvolací rozsudok v znení, podľa ktorého sa sťažovateľke náhrada trov odvolacieho konania nepriznáva.

Nárok na náhradu trov konania sťažovateľka uplatnila v priebehu konania minimálne päťkrát. Prvýkrát sa tak stalo vo vyjadrení k žalobe zo 6. júla 2010, a to v závere podania, keď uviedla, že žiada, aby bola žaloba zamietnutá a žalobca zaviazaný zaplatiť jej náhradu trov konania do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Druhýkrát k tomu došlo na pojednávaní okresného súdu konanom 11. marca 2011. Tretíkrát si nárok uplatnila písomným podaním zo 16. marca 2011 (pred vyhlásením rozsudku okresného súdu), pričom týmto podaním trov aj vyčíslila. Štvrtýkrát to urobila v odvolaní podanom proti rozsudku okresného súdu z 13. apríla 2011, keďže žiadala vydať odvolací rozsudok, ktorým by sa zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žaloba bude zamietnutá a žalobca bude zaviazaný na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania na účet právneho zástupcu sťažovateľky do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Napokon piatykrát na odvolacom pojednávaní krajského súdu 6. decembra 2011 jej právny zástupca navrhol zmeniť rozsudok okresného súdu a žalobu zamietnuť s tým, že sťažovateľka si uplatňuje náhradu trov odvolacieho konania.

Vzhľadom na uvádzané skutočnosti treba napadnuté výroky rozsudku krajského súdu považovať za zjavne arbitrárne, a tým aj ústavne neudržateľné. Z rozsudku totiž nevyplýva, ako sa krajský súd vysporiadal s prejavmi sťažovateľky, ktorými si uplatnila nárok na náhradu trov konania, resp. prečo tieto prejavy vôle nepovažoval za návrh na náhradu trov konania.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 12 Co 41/2011 s tým, aby bol rozsudok zo 6. decembra 2011 vo výrokoch o nepriznaní náhrady trov konania zrušený a vec v rozsahu zrušenia vrátená na ďalšie konanie. Napokon sa domáha aj náhrady trov konania.

Z vyjadrenia predsedu kolégia krajského súdu sp. zn. Spr 10069/2012 zo 4. mája 2012 doručeného ústavnému súdu 14. mája 2012 vyplýva, že vec napadla krajskému súdu na odvolacie konanie 10. júna 2011. Rozhodnuté bolo 6. decembra 2011 a spis bol vrátený okresnému súdu 5. januára 2012. V ďalšom uvádza argumenty, na základe ktorých krajský súd rozhodol vo veci samej tak, že žalobu zamietol. Okolnosti uvádzané sťažovateľkou treba považovať za nedôvodné s tým, že žiada sťažnosť zamietnuť.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie o jej prijatí na ďalšie konanie a vyjadrenie krajského súdu aj žalobcovi s tým, aby sa aj on mohol vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť aj on dotknutý vo svojich právach.

Z vyjadrenia žalobcu z 8. júna 2012 doručeného ústavnému súdu 12. júna 2012 vyplýva, že sa pripája k písomnému vyjadreniu predsedu kolégia krajského súdu sp. zn. Spr 10069/2012 zo 4. mája 2012. Otázka trov konania je otázkou uplatnenia si nároku na náhradu trov konania vo vzťahu k súdu, pričom do tejto otázky žalobca nemôže zasahovať.

II.

Z vyjadrenia sťažovateľky zo 6. júla 2010 adresovaného okresnému súdu vo veci sp. zn. 10 C 68/2010 vyplýva inter alia, že žiada žalobu zamietnuť v plnom rozsahu

a rozhodnúť o náhrade trov konania tak, že žalobca je povinný zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Z podania zo 16. marca 2011 adresovaného okresnému súdu vo veci sp. zn. 10 C 68/2010 označeného ako „*Vyúčtovanie trov súdneho konania*“ vyplýva, že sťažovateľka podrobne vyčísluje trovy jej právneho zastúpenia advokátom vrátane dane z pridanej hodnoty v celkovej sume 767,83 € s tým, že si uplatňuje náhradu trov konania v tejto výške a žiada trovy uhradiť na účet advokátskej kancelárie právneho zástupcu sťažovateľky na označené číslo bankového účtu.

Z odvolania sťažovateľky z 13. apríla 2011 podaného proti rozsudku okresného súdu č. k. 10 C 68/2010-119 z 1. apríla 2011 inter alia vyplýva, že sťažovateľka žiada vydať rozsudok, ktorým bude napadnutý rozsudok okresného súdu zmenený tak, že žaloba bude zamietnutá s tým, aby bol žalobca zaviazaný na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania na účet právneho zástupcu sťažovateľky do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom č. k. 12 Co 41/2011-168 zo 6. decembra 2011 inter alia vyplýva, že „*Zástupkyňa žalovanej navrhuje zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa a návrh zamietnuť s tým, že uplatňuje si náhradu trov odvolacieho konania.*“.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 12 Co 41/2011-175 zo 6. decembra 2011 vyplýva, že ním bol zmenený rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 68/2010-119 z 1. apríla 2011 tak, že žaloba bola zamietnutá a sťažovateľke sa náhrada trov konania nepriznala. Nepriznala sa jej ani náhrada trov odvolacieho konania. Podľa názoru krajského súdu neúspešný žalobca nemá právo na náhradu trov prvostupňového konania. Sťažovateľka náhradu trov prvostupňového konania nežiadala. Ide o návrhové konanie podľa § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Úspešnej sťažovateľke nebola priznaná náhrada trov prvostupňového konania. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Neúspešný žalobca nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Sťažovateľka náhradu trov konania nežiadala (neuplatnila si náhradu trov odvolacieho konania). Ide o návrhové konanie podľa § 151 ods. 1

Občianskeho súdneho poriadku, preto ani úspešnej sťažovateľke nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo... prejednaná... súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Podľa § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastník, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania, je povinný trovy konania vyčísliť najneskôr do 3 pracovných dní od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

Sťažovateľka namieta, že i keď bola v konaní vo veci samej úspešná, krajský súd jej nepriznal náhradu trov konania, a to tak trov prvostupňových, ako aj trov odvolacích, a to s poukazom na to, že náhradu trov konania nežiadala (neuplatnila si), hoci opak je pravdou.

Krajský súd síce z formálneho pohľadu vzaté podal vyjadrenie na sťažnosť, avšak zaoberal sa v ňom iba argumentáciou týkajúcou sa veci samej, a to aj napriek tomu, že

sťažovateľka bola vo veci samej úspešná, a preto samozrejme výrok o zamietnutí žaloby žalobcu proti nej nemala dôvod napadnúť a ani ho nenapadla. K napadnutým výrokom o trovách prvostupňového a odvolacieho konania krajský súd vo vyjadrení vôbec nič neuviedol. Preto z materiálneho hľadiska vzaté, treba vychádzať z toho, že krajský súd nevyužil možnosť vyjadriť sa ako účastník konania vedeného ústavným súdom.

Podľa žalobcu otázka náhrady trov konania je vecou uplatnenia nároku na náhradu trov konania vo vzťahu k súdu, pričom do tejto otázky žalobca nemôže zasahovať.

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08, II. ÚS 82/09, II. ÚS 181/2011).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z pohľadu ústavného súdu je potrebné predovšetkým zo skutkového hľadiska konštatovať, že sťažovateľka v písomnom vyjadrení zo 6. júla 2010 adresovanom okresnému súdu požadovala zaviazať žalobcu na zaplatenie náhrady trov konania do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V neskoršom podaní zo 16. marca 2011 trovy právneho zastúpenia advokátom podrobne vyčíslila v celkovej výške 767,83 €. V podanom odvolaní z 13. apríla 2011 požadovala zaviazať žalobcu na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Napokon na odvolacom pojednávaní konanom 6. decembra 2011 právna zástupkyňa sťažovateľky uviedla, že uplatňuje náhradu trov odvolacieho konania.

Vychádzajúc z uvedených skutočností, o pravdivosti ktorých nemá ústavný súd dôvod pochybovať (vyplývajú z predložených listinných dôkazov, pričom ani krajský súd, ale ani žalobca ich nenamietajú), možno konštatovať, že záver krajského súdu, podľa ktorého sťažovateľka náhradu trov prvostupňového konania nežiadala a rovnako nežiadala (neuplatnila si) ani náhradu trov odvolacieho konania, nezodpovedá skutočnosti.

Taký postup všeobecného súdu, ktorým tento vyvodí určité, pre rozhodnutie o spornej otázke podstatné skutkové závery, ktoré sú v priamom rozpore s dôkazmi nachádzajúcimi sa v jeho spise, treba považovať za svojvoľný, a preto porušujúci základné právo na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie.

Pokiaľ ide o trovy prvostupňového konania, tieto sťažovateľka uplatnila v písomnom vyjadrení zo 6. júla 2010 a vyčíslila ich v ďalšom podaní zo 16. marca 2011. Nič preto nebránilo o náhrade prvostupňových trov rozhodnúť.

Čo sa týka trov odvolacieho konania, tieto si sťažovateľka uplatnila jednak v podanom odvolaní z 13. apríla 2011, a potom aj ústne na odvolacom pojednávaní krajského súdu konanom 6. decembra 2011. Keďže krajský súd náhradu trov konania nepriznal, nebol ani dôvod, aby sťažovateľka trovy odvolacieho konania vyčíslila najneskôr

do 3 pracovných dní počítaných od vyhlásenia rozsudku krajského súdu (§ 151 ods. 1 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti krajský súd výrokmi o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 12 Co 41/2011-175 zo 6. decembra 2011 vo výrokoch o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania a v rozsahu zrušenia vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Právny zástupca sťažovateľky požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 323,50 €. Ústavný súd priznal sumu 323,40 €, a to za dva úkony právnych služieb po 127,16 € (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť), ako aj za dva režijné paušály po 7,63 €, a tiež aj za daň z pridanej hodnoty zo sumy 269,58 € vo výške 53,91 € (bod 3 výroku nálezu).

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nebolo už potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2012